

УДК 316.722(=163.41)

316.722(=574)

930.85(497.11:574)"2010"

327(497.11:574)

DOI: <https://doi.org/10.5937/bastina35-56355>

Оригинални научни рад

Дајана М. ЛАЗАРЕВИЋ*

Институт за политичке студије Београд

СРПСКО-КАЗАШКЕ КУЛТУРНЕ ВЕЗЕ ИЗМЕЂУ ПОЛИТИЧКИХ МИТОВА И РЕАЛНОСТИ

Айсирактј: Овај рад представља пионирски подухват у сагледавању српско-казашких културних веза. Наиме, будући да се на факултетима хуманистичких наука у Србији не изучавају казашки језик, књижевност и култура, нити на сродним факултетима у Казахстану српски језик, књижевност и култура, свака појава међусобних културних преплитања представља својеврсни феномен. Ипак, 2010. године у реторици српске политике појавиле су се информације о постојању културних веза између Србије и Казахстана, а на Новом Београду је подигнута спомен-биста казашком песнику Жамбилу Жабајеву 2016. године. Стога, циљ овог рада је да одговори на питања постоје ли српско-казашке културне везе, колико су развијене, ко су њихови представници и трудбеници. Такође, циљ је и анализа тренутне ситуације у српско-казашким културним везама и реалних могућности за њихово унапређивање. Рад се ослања на релевантну научну и помоћну литературу која осликава културна преплитања српског и казашког народа.

Кључне речи: српско-казашке културне везе, међународни односи, културна дипломатија, књижевно преводилаштво.

МЕТОДОЛОГИЈА РАДА

На Филолошком факултету Казахстанског националног универзитета „Ал-Фараби“ у граду Алмати, не постоји катедра на којој би се проучавали српски језик, књижевност и култура. Исто тако, на Филолошком факултету Универзитета у Београду не постоји катедра на којој би се проучавали казашки језик, књижевност и култура. Казахстан нема своје филологе србисте, а Србија нема своје филологе казахисте. Међусобне културне везе између српског и казашког народа нису развијене, иако, морамо признати, постоје појединачни примери који указују на то да су темељи постављени, само се нису појавили стручњаци, или пак ентузијастички, који би се овим везама озбиљније бавили.

Циљ овог рада је да укаже на појединце и преплитања српске и казашке културе и њихов потенцијални развој у будућности. Разматра се и представљање српско-казашких културних веза у српској политичкој реторици 2010. године. Рад је праћен прегледом библиографије књижевних веза, која доказује изнесене тврдње.

* Докторант филологије (профил Култура), ORCID 0009-0001-2534-450X, dajanalazarevic93@gmail.com

Ауторка се позива на релевантну научну и помоћну литературу, која објективно представља српско-казашке везе. Консултује каталоге Народне библиотеке Србије и Националне библиотеке Републике Казахстан у потрази за релевантном књижевном грађом. Ауторка захваљује академику Европске академије наука и уметности у Салцбургу др Милутину Ђуричковићу и казашком књижевнику Бахитжану Канапјанову на уступљеним материјалима и плодотворној сарадњи.

СРПСКО-КАЗАШКЕ ВЕЗЕ И ПОЛИТИЧКА РЕТОРИКА

На Новом Београду, у Булевару Михаила Пушина, налази се спомен-биста казашком народном песнику Жамбилу Жабајеву (1846–1945) (каз. *Жамбыл Жабайұлы*). Подигнута је 2016. године приликом посете Србији председника Казахстана Нурсултана Назарбајева (1940–) (каз. *Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев*). Медији су пренели да је спомен-биста поклон Владе Казахстана Србији (Београд 2016), настала по идеји почасног конзула Казахстана у Србији, Миланке Карић (*Полишика* 2016). Наравно, говоримо о поклону који сведочи о сусрету председника двеју држава те је и поклон симболичке природе. Ипак, не можемо да не приметимо неколико занимљивих политичких изјава приликом предаје поклона. Тадашњи градоначелник Београда, Синиша Мали, изјавио је да је споменик „ново место окупљања Новобеограђана и још један у низу симбола који красе Београд“, док је тадашњи председник Србије Томислав Николић изјавио: „[...] Захваљујем на овом знамењу које ће заувек сведочити пријатељство и блискост наших држава и народа“ (Београд 2016). Међутим, остало је недоречено о каквој „блискости“ се говори – о политичкој, економско-трговинској или, пак, културној, или о блискости свих наведених компонената заједно. Да грађани Србије нису упознати са казашком културом и њиховим најпознатијим песником, показала је и кратка анкета новинара, који су интервјуисали Београђане о Жабајеву (Зорић–Цветковић 2016).

Морамо се сложити са тиме да су дела Жабајева пре постављања спомен-бисте била непозната српској читалачкој публици, а остала су и после њеног постављања. Ако је циљ постављања спомен-бисте био да се успоставе и развију српско-казашке културне везе, онда је очигледно да тај задатак до данас није испуњен.

Узмимо у обзир чињеницу да Казахстан нема своје филологе и културологе који би се бавили србистиком. Такође, Србија нема своје стручњаке који би се бавили казахистиком. Тако су, у овом случају, српско-казашке културне везе остале на нивоу политичког мита, у којем је хипотеза представљена као доказана чињеница. А политички циљеви су свакако својеврсно били испуњени у датом тренутку.

КАЗАШКА КУЛТУРА У СРБИЈИ

Мање је познато да се једна од најпознатијих југословенских и српских књижевница Десанка Максимовић (1898–1993) истовремено успешно бавила превођењем поезије са руског и француског језика. У свој богати преводачки опус

уврстила је и једну лирску песму казашког песника. Говоримо о песни „Воз и ками-ле“ Утебаја Турманжанова (1905–1978) (каз. *Өтебай Тұрманжанов*), коју је Десанка преневала са руског језика (Турманжанов 2012: 767). Тиме је поставила темеље српско-казашких књижевних веза.

Турманжанов и Максимовићева су били савременици, али не постоје подаци о томе да су се некада упознали или дописивали. Ова песма је дошла у Десанкине руке приликом рада на антологији „Дечја поезија народа СССР-а“, коју је приређивала и преводила заједно са Јованком Хрваћанин (1899–1987) (Максимовић–Хрваћанин 1987). Препев Турманжановљеве песме је први истакао у научној јавности др Миодраг Сибиновић и уврстио је у девети том опуса „Десанка Максимовић – Целокупна дела“ (Сибиновић 2012).

Једна од ретких књига које сведоче о постојању српско-казашких културних веза, *Казашке народне бајке*, објављена је у Београду 1983. године. Бајке је изабрао и са руског језика превео Никола Томичић, а објавила их је издавачка кућа „Прогрес“. Према мишљењу ауторке овог чланка, Томичићев преводилачки подухват поставио је камен-темељац развоју српско-казашких књижевно-културних веза (Томичић 1983).

Казашки песник за којег можемо рећи да је имао додирне тачке са српском културом јесте Бахит Кенжејев (1950–2024) (каз. *Бақыт Шүкірәллаұлы Кенжеев*). Више пута је превођен и објављиван на српском језику захваљујући преводима са руског Владимира Јагличића. Кенжејева поезија је објављивана у часописима „Летопис Матице српске“ (Кенжејев 2011: 788–793) и „Градина“ (Кенжејев 2012: 158–164).

Интересантан је и покушај Амбасаде Републике Казахстан у Београду да објаве *Одабрана дела* Абаја Ибрахима Кунанбајулија (1845–1904) (каз. *Абай Ибраһим Құнанбайұлы*) у преводу Горана Трутина (Кунанбајули 2020). Како нису регистровани као издавачи, књига није добила свој међународни стандардизовани књижни број (ISBN), али је уврштена у каталог Народне библиотеке Србије. Кунанбајули је био казашки песник, композитор, филозоф и културни реформатор, који је заступан за формирање казашког „просвећеног ислама“, заснованог на европској и руској култури.

Међутим, казашки књижевник и културни радник који је највише превођен на српски језик јесте наш савременик Бахитжан Канапјанов, познатији под псеудонимом Жан Бахит (1951–) (каз. *Бақытжан Мусаханұлы Қанапиянов*). Канапјановљеве везе са српском културом почињу 1995/96. године, и то успостављањем дипломатских веза између Казахстана и Србије. Казашки књижевник је најпре упознао Горана Новоселског, бизнисмена из Крагујевца, који је у граду Алматију био главни директор фирме „Цептер“. Новоселски је спонзорисао вечери поезије посвећене песницима Андреју Вознесењском и Бели Ахмадулиној 1996. године, а које је организовао Канапјанов. Управо је Новоселски Канапјановљеве песме дао на превод Милану Вуковићу, који је превео неколико песама са руског језика и објавио их у часопису „Простор“ (Лазаревић 2020: 96).

Прва збирка поезије Бахитжана Канапјанова на српском језику појавила се 2020. године у издавачкој кући „Алма“ у Београду под симболичним називом

Алма јабука (у смислу „Забрањено воће“ – Бахит 2020а). Предговор књизи је написао познати српски књижевник и критичар, академик Европске академије наука и уметности у Салцбургу, др Милутин Ђуричковић. Књига је представљена у септембру исте године у Дечјем културном центру у Београду, па у октобру – на Сајму књига у Београду.

Те исте 2020. године излази још једна збирка поезије Канапјанова, овога пута – у издању „Удружења поетских стваралаца“ песника и уредника Анђелка Заблаћанског у Глушцима. Књига је носила назив *Злајина њишина* (Бахит 2020б) и представљала је изабрана дела аутора. Предговор књизи је написао издавач Заблаћански, назвавши је „врхунским књижевним делом“ (Заблаћански 2020: 5).

Следеће, 2021. године, још једна збирка песама Бахитжана Канапјанова појављује се на српском језику, под називом *Међу лисјовима*. Објављена је у издавачкој кући АСоглас у Зворнику, Република Српска (Бахит 2021). Предговор књизи је написао издавач и локални политичар Дејан Спасојевић.

За хрватску читалачку публику преведена је Канапјановљева збирка песама *Вјешар усјомена* (Bakht 2022). Иако је регистрована у Народној библиотеци Србије, већи део тиража књиге је био дистрибуиран у Загреб. Жеља аутора је била да буде заступљен по целом Балкану, на свим језицима, дијалектима, писмима, да би, према његовом сведочењу, показао своју наклоност овом делу света. Предговор књизи *Вјешар усјомена* написала је књижевница и новинарка Зорица Тијанић.

Бахитжан Канапјанов се може назвати казашким балканофилом, док је на простору Балкана најзаслужнији за развој српско-казашких културних веза – др Милутин Ђуричковић, оснивач и директор Института за дечју књижевност у Београду. Године 2003. приредио је антологију *Даривање лејоше: антологија свейске поезије за децу и младе*, у коју је уврстио једну песму казашког песника и драматурга Абдиље Тажибајева (1909–1998) (каз. *Әбділда Тәжібаев* – Ђуричковић 2003).

У издању „Алме“ 2009. године у Београду, Ђуричковић је објавио још једно своје приређивачко дело – *Злајне речи: свейске народне пословице за децу и младе*, у коју је уврстио избор из казашких народних пословица (Ђуричковић 2009: 64).

Ђуричковићев приређивачки опус је прилично велики, као и настојање да њиме обухвати све народе света. Тако је 2013. године објавио још једну антологију, *Чаробни млин: Антологија свейске њриче за децу и младе*, у коју је уврстио једну причу за децу Утебаја Турманжанова (Ђуричковић 2013), чије је стваралаштво, као што смо имали прилике да видимо – било познато и Десанки Максимовић.

Већ следеће, 2014. године, у Дервенти излази још једна антологија усменог народног стваралаштва, коју су приредили Милутин Ђуричковић и Љубомир Милутиновић, под називом *Са народних извора: Свјейска усмена лирика за дјецу и младе*. Наравно, антологија је садржала и једну казашку народну песму за децу (Ђуричковић–Милутиновић 2014: 69).

Тиме смо обухватили присутност казашке културе у Србији. Међутим, има ли у Казахстану српске књижевности и културе – питање је којим ћемо се бавити у наставку овог рада.

СРПСКА КУЛТУРА У КАЗАХСТАНУ

У време СССР-а, односно Казашке СССР, објављивали су се преводи бројних књижевних дела југословенских (српских) књижевника на руски језик. Југословенски писци су били заступљени у антологијама, а преводили су се и романи, збирке прича и поезија најистакнутијих песника. Наравно, како се у СССР-у посебно неговао руски језик као заједнички језик свих народа ове највеће државе на свету, на казашки се врло мало преводило или – уопште није.

Међутим, распадом Совјетског Савеза и делимичним раскидањем са руским језиком и културом, Казахстан је настојао да се „врати својим коренима“, пре свега – већој употреби казашког језика. Казашки језик се нарочито популарисао у књижевности, па су се од 1980. године прошлог века многа дела светске књижевности преводила управо на овај језик. И то је, очигледно, дало резултате, будући да према последњем попису становништва и истраживању њиховог начина живота – скоро десет милиона становника Казахстана говори на казашком језику. Такође, око 500.000 становника Руске Федерације и скоро милион становника НР Кине говоре на казашком језику (Енциклопедия 1998).

Казашки, као језик који води порекло од древних туркијских (или тјуркијских) језика, традиционално је користио арапско писмо, да би у периоду 1929–1940. на кратко прешао на латинично. Од 1940. године до данас користе ћирилицу, односно – модификовано ћирилично писмо које подржава специфичне изговоре (умлауте) карактеристичне за казашки језик. Међутим, како се политички врх Казахстана у 21. веку у потпуности окренуо западној политици и у свему тежи да се усклади са њом, тако се поново покренуло питање преласка казашког језика на латинично писмо. У првој декади 21. века казашки председник Нурсултан Назарбајев (1940–) (каз. *Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев*) био је најватренији заговорник преласка на латинично писмо, тако да је у последњој деценији његове власти (а био је на власти скоро 30 година, 1991–2019) чак ангажован Лингвистички институт да „сачини“ најбољу верзију латиничног писма за специфичне гласове у казашком језику. Међутим, ситуација се делимично променила 2019. године, када је Назарбајева на месту председника Казахстана заменио Касим Жомарт Токајев (1953–) (каз. *Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев*), који се, наизглед, од самог почетка двоумио око писма. Наиме, одмах по презимању функције, Токајев је изјавио да са „абecedним писмом не треба журити“, дајући тако више времена стручњацима да добро промисле о свим позитивним и негативним странама овог потеза (Tengri 2023). Ипак, у медијима је одјекнула вест да ће се од 2025. године казашке речи писати на новоствореној верзији латиничног писма (Чен 2018). Наравно, политичка ситуација је промењива, а од ње највише зависи које писмо ће бити у употреби, а не од лингвистичких стручњака или народне воље. Стога, питање казашког писма и будућности казашког језика остаје отворено.

Од српских књижевника, најпревођенији на казашки језик јесте Бранислав Нушић (1864–1938). Његове најпознатије приповетке су превођене и објављиване у казашкој периодици, али, у судићемо се да кажемо – са интервенцијама преводилаца – од промена у наслову до промена у самом смислу текста. У неким ситуацијама је у питању прилагођавање казашком менталитету и схватању сатире и хумора, у другим је, једноставно – цензура, због политичке коректности. Из истог разлога,

драмски комади попут „Госпођа министарка“, „Сумњиво лице“, „Народни посланик“ и слично, нису превеђене управо због политичке „некоректности“.

Притом, важно је да кажемо да су Нушићева дела (уосталом као и Андрићева и Павићева) превеђена са руског, а не са изворног српског на казашки језик. Губитак смисла или његово преиначење може потицати и из наведеног разлога. На пример, Нушићева приповетка „Посмртно слово“ на казашки језик је преведена као: „Размисли како ћеш бити сахрањен“ (Нушич 2008: 16). При читању превода на казашком језику, можемо рећи да је смисао у основи сачуван, а промене су наступиле у хумористичким представама, услед прилагођавања казашком менталитету.

Проповетке попут „Мој први интервју“ и „На Калимегдану“ претрпеле су минимално промена, осим што је у казашкој верзији друга наведена приповетка представљена под насловом „По парку Калимегдану“ (Нушич 2007: 107–128).

Оно што је мање познато, чак и у српском књижевно-научном простору, јесте да се Бранислав Нушић бавио и пописивањем становништва. Искуство је преточио у хумористичку причу, коју је потписао псеудонимом Бен Акиба (Akiba 1910). Ипак, управо ова врста грађе је изазвала интересовање у Казахстану, те је и преведена на казашки језик (Нушич 2010: 26–27).

Своје место у казашкој култури пронашао је и нобеловац Иво Андрић (1892–1975), односно његов најпознатији роман *На Дрини ћуприја* (Андрич 2004). Роман је на казашки језик превео Таласбек Асемкулов (1955–2014) (каз. *Таласбек Әсемқұлов*), истакнути културни радник. Роман је штампан у тиражу од 350 примерака, што Андрића чини јединим српским књижевником чија књига је објављена у Казахстану на казашком језику.

Неколико прича Милорада Павића је преведено на казашки језик и објављено у часописима за књижевност и културу. Тако је казашка читалачка публика имала прилике да прочита причу „Дуга ноћна пловидба“ (Павич 2012а: 303–309), али и фрагменте „Кутије за писање“ (Павич 2012б: 68–72) и „Љубавног романа у две приче“ (Павич 2012в: 11).

ЗАКЉУЧАК

Српско-казашке културне везе нису довољно развијене, иако су темељи за њихов развој постављени. Казахстан нема своје филологе србисте, исто као што Србија нема своје филологе казахисте, тако да се тренутно остварене везе заснивају на ретким ентузијастима и љубитељима српске и казашке културе.

Са српске стране, свој допринос у остваривању српско-казашких културних веза дали су: Десанка Максимовић, Никола Томичић, Владимир Јагличић, Горан Трутин, а највише др Милутин Ђуричковић кроз свој антологичарски рад.

Са казашке стране, свој допринос у остваривању српско-казашких културних веза дали су: Бахит Кенжејев, Таласбек Асемкулов, а највише књижевник и културни радник Бахитжан Канапјанов.

Српска читалачка публика се упознала са књижевним делима Абаја Кунанбајулија, Утебаја Турманжанова, Бахита Кенжејева и Бахитжана Канапјанова. Казашка читалачка публика се упознала са делима: Бранислава Нушића, Ива Андрића и Милорада Павића.

У српској политичкој реторици постоје српско-казашке културне везе и наводни рад на њиховом развијању, али у реалности је ситуација ипак другачија. Не постоји културна стратегија Србије о сарадњи са Казахстаном, нити културна стратегија Казахстана о сарадњи са Србијом. Стога, не постоје грантови, конкурси, нити стипендије који би те везе подржали. Ипак, дипломатска представништва у обема државама постоје, што може у будућности да буде темељ и ослонац будуће сарадње.

ИЗВОРИ

- Андрич 2004: Иво Андрич. *Дринадагы көпір [Мәтін]: роман*. Астана: Аударма.
- Akiba 1910: Ben Akiba. *Popis stanovništva*. Zagreb: Tisak pučke tiskare.
- Bakhyt 2022: Zhan Bakhyt. *Vjetar uspomena: izbor iz poezije*. Glušci: Udruženje poetskih stvaralaca.
- Бахит 2020а: Жан Бахит. *Алма жабука*. Београд: Алма.
- Бахит 2020б: Жан Бахит. *Злајна йишиина: избор из њоезије*. Глушци: Удружење поетских стваралаца.
- Бахит 2021: Жан Бахит. *Међу лисџовима: избор из њоезије*. Зворник: АСоглас.
- Ђуричковић 2003: Милутин Ђуричковић (прир.). *Даривање лейојше: анџолоџија свейске њоезије за децу и младе*. Београд: Bookland.
- Ђуричковић 2009: Милутин Ђуричковић (прир.). *Злајне речи: свейске народне њословице за децу и младе*. Београд: Алма, 64.
- Ђуричковић 2013: Милутин Ђуричковић (прир.). *Чаробни млин: Анџолоџија свейске њриче за децу и младе*. Београд: Алма.
- Ђуричковић–Милутиновић 2014: Милутин Ђуричковић – Љубомир Милутиновић (прир.). *Са народних извора: Свейска усмена лирика за дјецу и младе*. Дервента: Дервентски лист и радио Дервента, 69.
- Кенжејев 2011: Бахит Кенжејев. „Последња четврт; Успомени Арсенија Тарковског“. Прев. с руског Владимир Јагличић. *Лейојис Майише срјске* 48 (5), 788–793.
- Кенжејев 2012: Бахит Кенжејев. „Нове песме“. Прев. с руског Владимир Јагличић. *Градина: часојис за књижевност, умейност и друшћивена йишћанџа* 48 (50/51), 158–164.
- Кунанбајули 2020: Абџ Кунанбајули. *Одабрана дела*. Прев. Горан Трутин. Београд: Амбасада Републике Казахстан у Републици Србији.
- Максимовић–Хрваћанин 1987: Десанка Максимовић – Јованка Хрваћанин (прир.). *Дечја њоезија народа СССР-а*. Крушевац: Багдала.
- Нушич 2007: Бранислав Нушич. „Сізге өтірік, маған шын...: Халық санағы; Тұңғыш сұхбатым; Калемегдан паркінде; Жөн-жосықсыз комедия [Мәтін] : әңгімелер“. *Әлем әдебиеті* (5), 107–128 б.
- Нушич 2008: Бранислав Нушич. „Қалай жерленесің, соны ойла [Мәтін]: Сықақ әңгіме“. *Қазақ әдебиеті* (22), 16 б.
- Нушич 2010: Бранислав Нушич. „Халық санағы [Мәтін]: әңгіме“. *Ақтөбе*, 26–27 б.
- Павич 2012а: Милорад Павич. „Ўзаққа созылаған түнгі сапар [Мәтін]: әңгіме“. *Қадір түні*, 303–309 б.
- Павич 2012в: Милорад Павич. „Махаббат хикаясы [Мәтін]: роман“. *Қазақ әдебиеті* (46), 11 б.
- Павич 2012б: Милорад Павич. „Тым ұзаққа созылаған түнгі жазу [Мәтін]“. *Әлем әдебиеті* (1), 68–72 б.
- Сибиновић 2012: Миодраг Сибиновић (ур.) *Десанка Максимовић – Целокујна дела. Том 9*. Београд: Службени гласник; Завод за уџбенике; Задужбина Десанке Максимовић.
- Томичић 1983: Томичић Никола (прир.) *Казашке народне дајке*. Београд: Просвета.
- Турманџанов 2012: Утебај Турманџанов. „Воз и камиле“. Прир. Миодраг Сибиновић. *Десанка Максимовић – целокујна дела, йом 9*. Београд: Задужбина Десанка Максимовић; ЈП Службени гласник; Завод за уџбенике, 767.

ЛИТЕРАТУРА

- Београд 2016: Београд.рс. „Откривен споменик казашком песнику Жамбилу Жабајеву“. *Београд*. <https://www.begrad.rs/cir/otkriven-spomenik-kazaskom-pesniku-zambilu-zabajevu_2/>. [28. септембар 2024].
- Энциклопедия 1998: Энциклопедия. Қазақ тілі. *Энциклопедия*. Алматы: Қазақстан Республикасы Білім, мәдениет және денсаулық сақтау министрлігі, Қазақстан даму институты.
- Заблаћански 2020: Анђелко Заблаћански. „Не мери ми душу – предговор“. *Злајина йишиина*. Глушци: Удружење поетских стваралаца, 5.
- Зорић–Цветковић 2016: Огњен Зорић – Људмила Цветковић. Ко је Жамбил Жабајев? *Радио Слободна Европа*, август 2016. <<https://www.slobodnaevropa.org/a/srbija-zambil-zabajev/27946364.html>>. [28. септембар 2024].
- Лазаревић 2020: Дајана Лазаревић. „Жан Бахит – драгоцен бисер казашко-српских културних веза – поговор“. *Злајина йишиина*. Глушци: Удружење поетских стваралаца, 96.
- Полиџика 2016: Политика.рс. „Казашки песник добио обележје у Београду“. *Полиџика*. <<https://www.politika.rs/scc/clanak/362093/Kazaski-pesnik-dobio-obelezje-u-Beogradu>>. [28. септембар 2024].
- Tengri 2023: Tengri. „Токаев о переходе казахского алфавита на латиницу: Мы допустили много грубых ошибок“. *Tengri News*. <https://tengrinews.kz/kazakhstan_news/tokaev-perehode-kazahskogo-alfavita-latinitu-dopustili-496250/>. [28. септембар 2024].
- Чен 2018: Дене-Херн Чен. „Казахстан: сколько стоит поменять алфавит страны“. *BBC Capital*. <<https://www.bbc.com/russian/vert-cap-43988796>>. [28. септембар 2024].

ПРИЛОГ 1

Библиографија превода казашке књижевности у Србији

- Bahit 2022: Žan Bahit. *Vjetar uspomena: izbor iz poezije*. Prevela s ruskog Dajana Lazarević. Glušci: Udruženje poetskih stvaralaca.
- Бахит 2021: Жан Бахит. *Међу лисјовима: избор из њоезије*. Превела с руског Дајана Лазаревић. Зворник: АСоглас.
- Бахит 2020: Жан Бахит. *Алма јабука*. Превела с руског Дајана Лазаревић. Београд: Алма.
- Бахит 2020: Жан Бахит. *Злајина йишиина: избор из њоезије*. Превела с руског Дајана Лазаревић. Глушци: Удружење поетских стваралаца.
- Ђуричковић 2003: Милутин Ђуричковић. *Даривање лейоше: анђолођија свейске њоезије за децу и младе*. Приредио Милутин Ђуричковић. Београд: Bookland. Заступљена песма Абдиље Тажибајева.
- Ђуричковић 2009: Милутин Ђуричковић. *Злајне речи: свейске народне њословице за децу и младе*. Приредио Милутин Ђуричковић. Београд: Алма. На стр. 64 налазе се Казашке народне пословице.
- Ђуричковић 2013: Милутин Ђуричковић. *Чаробни млин: Анђолођија свейске њриче за децу и младе*. Приредио Милутин Ђуричковић. Београд: Алма. Заступљена прича Утебаја Турманжанова у антологији.
- Ђуричковић 2014: Милутин Ђуричковић. *Са народних извора: Свјейска усмена лирика за децу и младе*. Приредили Милутин Ђуричковић и Љубомир Милутиновић. Дервента: Дервентски лист и радио Дервента. На стр. 69: Казашка усмена лирика.
- Кенжејев 2011: Бахит Кенжејев. *Последња чейврий; Усјомени Арсенија Тарковској*. Превео с руског Владимир Јагличић. Летопис Матице српске, год. 187, књ. 487, св. 5, стр. 788–793.
- Кенжејев 2013: Бахит Кенжејев. *Нове њесме*. Превео с руског Владимир Јагличић. Градина: часопис за књижевност, уметност и друштвена питања, год. 48, бр. 50/51, 158–164.
- Кунанбајули 2020: Абај Кунанбајули. *Одабрана дела*. Превео Горан Трутин. Београд: Амбасада Републике Казахстан у Републици Србији.

- Максимовић 1987: Десанка Максимовић. *Дечја поезија народа СССР-а*. Приредила и с руског превела Десанка Максимовић и Јованка Хрваћанин. Крушевац: Багдала. Заступљена песма Утебаја Турманжанова.
- Сибиновић 2012: Миодраг Сибиновић. *Десанка Максимовић – целокуйна дела, йом 9*. Приредио Миодраг Сибиновић. Београд: Задужбина Десанка Максимовић: ЈП Службени гласник: Завод за уџбенике. На стр. 767 налази се песма „Воз и камиле“ Утебаја Турманжанова, у преводу Десанке Максимовић.
- Томичић 1983: Никола Томичић. Казашке народне бајке. Приредио и с руског превео Никола Томичић. Београд: Просвета.

ПРИЛОГ 2

Библиографија превода српске књижевности у Казахстану

- Андрич 2004: Иво Андрич. Дринадагы көпір [Мәтін]: роман / И. Андрич; Аударған Әсемқұлов Т.; Серияның қоғамдық кеңес мүшелері: Юсупов К.(төраға) ж.б. – Астана: Аударма.
- Нушич 2004: Бранислав Нушич. Сіз тірі ме едіңіз [Мәтін]: серб сықақшысының әңгімесі / Б. Нушич; Ауд. Ғ.Қабышұлы // Ара, N 12, 18–19 б.
- Нушич 2008: Бранислав Нушич. Қалай жерленесің, соны ойла [Мәтін]: Сықақ әңгіме / Н. Бранислав; Орыспадан ауд.Ғ.Қабышұлы // Қазақ әдебиеті, 30 мамыр – 5 маусым № 22, 16 б.
- Нушич 2010: Бранислав Нушич. Халық санағы [Мәтін]: әңгіме / Б. Нушич; ауд. Ғ.Қабышұлы // Ақтөбе, 21 қаңтар, 26–27 б.
- Нушич 2014: Бранислав Нушич. Ғажайып құрал [Мәтін]: әзіл-сықақ әңгіме / Б. Нушич // Қазақ әдебиеті, 15–21 тамыз, № 31, 12 б.
- Нушич 2014: Бранислав Нушич. Сөз сайысы [Мәтін]: әңгіме / Б. Нушич // Алжанбай М. Қолтаңба. Алматы: Сөздік-Словарь, 283–285 б.
- Нушич 2017: Бранислав Нушич. Сізге өтірік, маған шын...: Халық санағы; Тұңғыш сұхбатым; Калемегдан паркінде; Жөн-жосықсыз комедия [Мәтін]: әңгімелер / Б. Нушич; ауд. Ғ.Қабышұлы // Әлем әдебиеті, № 5, 107–128 б.
- Нушич 2018: Бранислав Нушич. Екі пальто [Мәтін]: Әңгіме / Б. Нушич; Ауд.Ғ.Қабышұлы // Қазақ әдебиеті, 11–17 қаңтар, № 1, 16 б.
- Павич 2012: Милорад Павич. Тым ұзаққа созылған түнгі жазу [Мәтін] / М. Павич; ауд. Ә. Балқыбек // Әлем әдебиеті, № 1, 68–72 б.
- Павич 2012: Милорад Павич. Ұзаққа созылған түнгі сапар [Мәтін]: әңгіме / М. Павич; ауд. М.Омарова // Омарова М. Қадір түні. – Алматы: Жалын, 303–309. б.
- Павич 2012: Милорад Павич. Махаббат хикаясы [Мәтін]: роман / М. Павич; Ауд. дайын. А. Әлменбет // Қазақ әдебиеті, 9–15 қараша, № 46, 11 б.

Dajana M. LAZAREVIĆ

SERBIAN-KAZAKH CULTURAL RELATIONS:
BETWEEN POLITICAL MYTHS AND REALITY

SUMMARY

This work represents a pioneering effort to look at Serbian-Kazakh cultural ties. Namely, since Kazakh language, literature and culture are not studied at humanities faculties in Serbia, nor Serbian language, literature and culture at related faculties in Kazakhstan, any occurrence of mutual cultural intertwining is a peculiar phenomenon. However, in the 2010s, information about the existence of cultural ties between Serbia and Kazakhstan appeared in the rhetoric of Serbian politics, and a memorial bust of the Kazakh poet Žambil Žabajev was established in New Belgrade in 2016. Therefore, the aim of this paper is to answer the questions of whether there are Serbian-Kazakh cultural connections, how developed they are, who are their representatives and workers. Also, to analyze the current situation in the same and the real possibilities of their improvement. The paper relies on relevant scientific and auxiliary literature that depicts the cultural intertwining of the Serbian and Kazakh people.

Keywords: Serbian-Kazakh cultural connections, international relations, cultural diplomacy, literary translation.